

Jony Ive
Het genie achter
de producten
van Apple

Leander Kahney

Over het boek

'Anders zijn is erg makkelijk, beter zijn is een stuk lastiger.' – Jony Ive

In 1996 keerde Steve Jobs terug naar Apple, waar hij op een avond een jonge, sjofele Britse ontwerper ontdekte, die zat te zwoegen op honderden schetsen en prototypes. Jobs realiseerde zich dat hij een talent had gevonden die de lange periode van achteruitgang van het bedrijf weleens zou kunnen keren. Die ontwerper was Jony Ive.

Ives samenwerking met Jobs zou leiden tot een aantal van 's werelds meest iconische producten en technologieën, waaronder de iMac, iPod, iPad en de iPhone. Zijn ontwerpen hebben van Apple niet alleen een zeer succesvol bedrijf gemaakt, ze hebben hele industrieën veranderd, een vaste fanbase gecreëerd en wereldwijd een sterk merk neergezet.

Ondanks deze triomfen is er weinig bekend over de verlegen en vriendelijke man aan wie Jobs refereerde als zijn 'spirituele partner' bij Apple. *Jony Ive: het genie achter de producten van Apple* laat het ware verhaal zien van Apple's senior vicepresident Industrial Design. Gebaseerd op interviews met Ives voormalige collega's en Leander Kahneys kennis over de wereld van Apple, biedt dit boek een inkijk in de man en zijn methodes. Hoe Jony Ive van een Engelse Art Student met dyslexie de man werd wiens creaties een revolutie teweeg hebben gebracht in de manier waarop we werken, spelen en communiceren.

Over de auteur

Leander Kahney is redacteur en uitgever van CultofMac.com en was voormalig redacteur van Wired.com. Hij heeft meerdere succesvolle boeken op zijn naam staan, waaronder de *New York Times*-bestseller *Zo denkt Steve*. Hij woont in San Francisco.

Van dezelfde auteur

Zo denkt Steve

Bezoek www.levboeken.nl voor informatie over al onze boeken.
Volg @Levboeken op Twitter en bezoek onze Facebook-pagina:
www.facebook.com/Levboeken.

Jony Ive

Het genie achter
de producten
van Apple

Leander Kahney

Oorspronkelijke titel

Jony Ive

© 2013 by Leander Kahney

Vertaling

Aad Markenstein

Foto omslag

Getty Images/Mike Marsland

Omslagontwerp

Devin Washburn

Bewerking Nederlands omslag

Pinta Grafische Producties

© 2013 A.W. Bruna Uitgevers B.V., Utrecht

ISBN 978 94 005 0360 1

NUR 801

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Voor mijn vrouw Traci en onze kinderen
Nadine, Milo, Olin en Lyle

INHOUD

VOORWOORD 9

Hoofdstuk 1

Schooltijd 13

Hoofdstuk 2

Een Britse ontwerpopleiding 22

Hoofdstuk 3

Leven in Londen 34

Hoofdstuk 4

Het begin bij Apple 58

Hoofdstuk 5

Jobs keert terug bij Apple 87

Hoofdstuk 6

Een serie hits 115

Hoofdstuk 7

De ontwerpstudio achter het IJzeren Gordijn 130

Hoofdstuk 8

De iPod 140

Hoofdstuk 9

Maken, materialen en meer 151

Hoofdstuk 10

De iPhone 169

Hoofdstuk 11

De iPad 185

Hoofdstuk 12

Overall unibody 191

Hoofdstuk 13

Apple's MVP (*Most Valuable Person*) 199

NAWOORD 215

GEHEIMEN EN BRONNEN 217

NOTEN 219

REGISTER 233

VOORWOORD

De eerste keer dat ik Ive ontmoette heeft hij de hele avond mijn rugzak gedragen.

Onze wegen kruisten elkaar tijdens de Macworld Expo in 2003 bij een receptie vroeg in de avond. Als freelancejournalist, die wat klussen voor Wired.com deed, wist ik precies wie hij was: Jonathan Paul Ive stond op het punt om 's werelds beroemdste ontwerper te worden.

Ik was verbaasd dat hij met mij wilde praten.

We kwamen erachter dat we een gedeelde passie voor bier hadden en ook dat we, omdat we allebei Britten waren die in San Francisco woonden, enigszins last hadden van een cultuurschok. Samen met Jony's vrouw, Heather, haalden we herinneringen op aan Britse pubs, de geweldige kranten en hoe we de Britse muziek (in het bijzonder elektronische house) misten. Na een paar pinten realiseerde ik me ineens dat ik laat was voor een andere afspraak en sprong op. Ik nam afscheid, maar vertrok zonder mijn laptoptas.

Al ver na middernacht kwam ik Jony weer tegen in de bar van ons hotel aan de andere kant van de stad. Tot mijn grote verbazing zag ik dat hij mijn rugzak over zijn schouder droeg.

Ik kon er niet over uit dat 's werelds beroemdste ontwerper de hele avond liep te zeulen met de rugzak van een vergeetachtige journalist. Nu weet ik dat dit soort gedrag tekenend is voor Jony Ive. Hij concentreert zich op zijn team, zijn medewerkers en het meest van alles op Apple. Voor Jony is alles werk, maar als hij over zijn werk praat, dan word 'ik' een 'wij'.

Een paar maanden na onze eerste ontmoeting kwam ik hem in juni 2003 opnieuw tegen, tijdens de Worldwide Developers Conference van Apple. Hij stond een beetje aan de zijkant toen Steve Jobs de Power Mac G5 introduceerde, een krachtige tower-computer in een schitterende aluminium kast. Jony stond met een paar overijverige dames van Apple's pr-afdeling te praten. Na Jobs' presentatie liep ik op hem af.

Hij leek prettig verrast en zei tegen me: 'Leuk je weer te zien.'

We gaven elkaar een hand en hij vroeg allervriendelijkst: 'Hoe is het met je?'

Ik was te verbouwereerd om het over mijn rugzak te hebben.

Na verloop van tijd durfde ik hem te vragen: 'Kan ik wat quotes van je krij-

gen?’ De pr-mensen die bij ons stonden schudden in koor nee – Apple heeft geheimzinnigheid altijd hoog in het vaandel staan – maar Jony antwoordde: ‘Natuurlijk.’

Hij leidde me naar een showmodel op een tafel. Ik wilde gewoon wat soundbites, maar hij begon aan een twintig minuten durende gepassioneerde monoloog over zijn laatste werk. Ik kon er nauwelijks een woord tussen krijgen. Hij kon er niets aan doen: ontwerpen is zijn passie.

Gemaakt uit een groot stuk aluminium zag de Power Mac G5 eruit als een grauwe, metalen stealth-bommenwerper. De quasimilitaire uitstraling paste in de tijd: we hebben het over een periode van de megahertzoorlogen, waar Apple en Intel streden om de snelste chip. Computerfabrikanten prezen hun producten aan op basis van pure rekenkracht en Apple pochte dat hun nieuwste machine de krachtigste ooit was. Maar Jony had het helemaal niet over vermogens.

‘Dit was een heel lastige,’ zei hij. Hij begon me te vertellen dat eenvoud de achterliggende gedachte was bij het ontwerpen van deze machine. ‘We wilden afscheid nemen van alles wat niet strikt noodzakelijk was, maar van die worsteling zie je niets terug.

Steeds spiegelden we ons weer aan ons uitgangspunt. Hebben we dit onderdeel nodig? Kunnen we het zo maken dat het de functie van vier andere onderdelen overneemt? Het werd een oefening in verminderen, waardoor het makkelijker is om hem te produceren en ermee te werken.’

Reduceren en vereenvoudigen? Dit leek niet op de hoogdravende verhalen die je normaal gesproken in de branche hoort. Bij het uitbrengen van een nieuw product hebben bedrijven de neiging elke keer nieuwe toeters en bellen toe te voegen, dus niet om te minderen, en hier beweerde Jony precies het tegenovergestelde. Niet dat vereenvoudigen nieuw was; dat leer je in les één op elke ontwerpopleiding. Maar toch paste het niet helemaal in 2003. Pas later realiseerde ik me dat Jony Ive op die juniochtend in San Francisco een tip van de sluier oplichtte over het geheim van Apple, van de onderliggende filosofie achter hun baanbrekende producten om een van de dominantste bedrijven ter wereld te worden.

Hoewel hij er volkomen vrede mee had om in de schaduw te blijven als Steve Jobs hun gezamenlijke werk aan het publiek presenteerde, zoals de iconische iMac, iPod, iPhone en iPad, heeft Ives manier van denken en ontwerpen tot geweldige doorbraken geleid. Als Apple’s senior vicepresident industrieel ontwerp heeft hij als geen ander een belangrijke rol gespeeld in het vormgeven van onze, op informatie gebaseerde, maatschappij, waarbij hij nieuwe normen heeft bedacht over de manier waarop we werken, ontspannen en onderling communiceren.

Maar hoe werd een dyslectische student aan een Engelse kunstacademie

's werelds meest vooraanstaande vernieuwer in de informatietechnologie? In dit boek ontmoeten we een briljante maar bescheiden man, geobsedeerd door ontwerpen, wiens onbegrensde en invloedrijke gedachten zonder enige twijfel ook jouw leven hebben veranderd.

Schooltijd

De bewegende delen waren zo knap in elkaar gezet dat hij zich bijna met een zucht ontvouwde. Ik herkende het on-gepolijste talent dat Jonathan ons hier liet zien.

– RALPH TABBERER

De legende wil dat Chingford de geboorteplaats is van de sirloin steak. Na een banket bij een plaatselijke edelman aan het einde van de zeventiende eeuw, was koning Charles II zo enthousiast over de maaltijd die hij voorgeschoteld had gekregen, dat het verhaal wil dat hij een groot stuk vlees onder de naam Sir Loin in de adelstand verhief.

Een ander product van Chingford, Jonathan Ive, deed veel later, op 27 februari 1967, zijn intrede op deze wereld.

Net als zijn op die dag geboren inwoner is Chingford rustig en bescheiden. Het is een welgestelde slaapstad aan de noordoostelijke kant van Londen, grenzend aan het landelijke Essex, net ten zuiden van Epping Forrest. Chingford stemt conservatief, als kiesdistrict van Iain Duncan Smith, de voormalig leider van de conservatieve partij, die de zetel inneemt die beroemd is geworden door zijn verre voorganger Sir Winston Churchill.

Jony Ive had een jeugd die je als comfortabel, hoewel niet overdreven, kunt kenschetsen. Zijn vader, Michael John Ive, was zilversmid en zijn moeder, Pamela Mary Ive psychotherapeute. Ze kregen twee jaar na de geboorte van hun zoon nog een tweede kind, dochter Alison.

Jony ging naar de Chingford Foundation School, waar later ook de beroemde voetballer David Beckham op zou zitten (acht jaar na Jony). Op school werd bij Jony dyslexie vastgesteld (iets wat hij gemeen had met Steve Jobs).

Als jongen had Jony al veel belangstelling voor het functioneren van dingen. Hij was gefascineerd door hoe objecten in elkaar zaten, haalde radio's en cassette-recorders voorzichtig uit elkaar, omdat hij precies wilde weten hoe ze gemaakt waren, hoe alles in elkaar paste. Hoewel hij altijd probeerde de apparaten weer in elkaar te zetten, lukte dat niet altijd.

'Ik herinner me dat ik altijd in door de mens gemaakte objecten geïnteresseerd was,' vertelt hij in 2003 tijdens een interview in het Londense Design Museum. 'Ik weet nog dat ik als kind alles waar ik de hand op kon leggen uit

elkaar haalde. Later ontwikkelde dat zich tot een interesse in hoe dingen gemaakt werden, hoe ze werkten, hun vorm en de gebruikte materialen.¹

Mike Ive stimuleerde zijn zoon hierin door voortdurend met hem over ontwerpen te praten. Hoewel Jony niet altijd de rode draad van zijn hobby doorhad ('Het feit dat al die dingen waren ontworpen, was mij in eerste instantie niet duidelijk en het interesseerde me ook niet echt,' vertelde hij zijn Londense toehoorders in 2003), heeft zijn vader hem tijdens zijn jeugd zorgvuldig de interesse voor het ontwerpen bijgebracht.

De appel valt niet ver van de boom

De invloed van Mike Ive ging een stuk verder dan het vroegrijpe kind uit zijn eigen gezin. Hij heeft lange tijd gewerkt als zilversmid en leraar in Essex. Getypeerd door een collega als 'een zachtaardige, geweldige kerel' vond iedereen hem aardig en werd hij bewonderd als vakman.²

Zijn vermogen om dingen met zijn handen te maken leidde ertoe dat hij les in handvaardigheid ging geven, maar later kreeg hij meer invloed doordat hij opklom in de onderwijshiërarchie. Mike was een van die uitzonderlijke leraren die door het ministerie van Onderwijs werden uitgekozen om de titel Her Majesty's Inspector te dragen. Hij werd verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs in zijn regio, met speciale aandacht voor ontwerp en technologie.

In die periode probeerde Engeland het beroepsonderwijs te verbeteren. De kloof tussen theoretisch onderwijs en praktische vaardigheden als ontwerpen, hout- en metaalbewerking en koken, eigenlijk ontwerpen uit de oude ambachtsschool, werd steeds groter. Dit kwam ook doordat praktische vaardigheden een lage status hadden en er weinig geld voor werden gereserveerd. Daarnaast was het belangrijk dat door het ontbreken van eindtermen, zoals een oud-docent het formuleerde 'de scholen vrijwel volledig in staat waren om te onderwijzen wat ze wilden'.³

Mike Ive bracht wat toen designtechnologie werd genoemd op een hoger niveau en wist dit vak een vaste plek te geven in het curriculum van de scholen in Groot-Brittannië.⁴ In de mede door Mike ontwikkelde, op de toekomst gerichte, lesstof over ontwerp en technologie, werd de nadruk verschoven van handvaardigheid naar een geïntegreerd lespakket dat de theorie combineerde met de bijbehorende praktische vaardigheden.

'Hij was als onderwijsdeskundige zijn tijd ver vooruit,' zei Ralph Tabberer, een oud-collega en -onderwijzer die later, tijdens de regering van Tony Blair, inspecteur-generaal van het onderwijs zou worden. Mike schreef mee aan het verplichte curriculum dat de blauwdruk werd voor alle scholen in het Verenigd Koninkrijk, waarbij Engeland en Wales de eerste landen ter wereld werden

waar onderwijs in designtechnologie beschikbaar kwam voor alle kinderen in de leeftijd tussen vijf en zestien.

‘Door zijn inbreng werd designtechnologie van een marginaal onderwerp een vak waar studenten ergens tussen de 7 en 10 procent van hun tijd mee bezig waren,’ vertelt Tabberer. Een andere voormalige collega van Mike Ive, Malcolm Moss, omschreef Mikes bijdrage aan het onderwijs over vormgeving als volgt: ‘Mike ontwikkelde een reputatie als een fervent voorvechter van DT.’⁵ In de praktijk betekende dit dat Mike iets wat tot dan toe werd beschouwd als een nietszeggend vak omvormde tot een leergang ontwerp en dat hij op die manier de basis legde voor een generatie getalenteerde Britse ontwerpers. Zijn zoon was daar een van.

Tabberer kan zich nog herinneren hoe Mike sprak over Jony’s schoolprestaties en zijn groeiende belangstelling voor ontwerpen. Nu was Mike geen vader die ten koste van alles probeerde zijn zoon te stimuleren om een wonderkind van hem te maken, zoals de ouders van tennisters Venus en Serena Williams. ‘De invloed die Mike had op het talent van zijn zoon was puur ondersteunend,’ zei Tabberer. ‘Hij sprak voortdurend met Jonathan over ontwerpen. Als ze samen over straat liepen, wees Mike hem steeds op diverse types lantarenpalen en vroeg hij aan Jonathan waarom hij dacht dat ze verschillend waren: hoe de lichtval was en welke weersomstandigheden van invloed waren geweest op hun ontwerp. Ze waren voortdurend in gesprek over de door mensenhanden gemaakte omgeving en welke voorwerpen je daar allemaal aantrof... en hoe je ze beter zou kunnen maken.’⁶

‘Mike was een rustige, gedreven man die zeer goed in zijn werk was,’ voegde Tabberer daar nog aan toe. ‘Hij was erg aardig, wist veel, was genereus en hoffelijk. Hij was de klassieke Engelse gentleman.’ Deze eigenschappen worden, natuurlijk, ook toegeschreven aan Jony.

Verhuizen naar het noorden

Nog voor Jony’s twaalfde verjaardag verhuisde het gezin naar Stafford, een middelgrote plaats een paar honderd kilometer naar het noorden, in de West Midlands. Ingeklemd tussen de grotere industriestad Wolverhampton in het zuiden en Stoke-on-Trent in het noorden, is Stafford een aardige plaats met een straatbeeld vol oude gebouwen. Aan de rand van de stad houden de ruïnes van Stafford Castle, oorspronkelijk gebouwd door de Normandische veroveraars van Groot-Brittannië, de wacht over de stad.

In het begin van de jaren tachtig ging Jonathan naar Walton High School, een grote openbare school aan de rand van de stad. Samen met andere kinderen doorliep hij het normale schoolprogramma en hij leek zich moeiteloos aan te passen aan zijn nieuwe omgeving. Schoolgenoten herinneren zich hem

als een ietwat mollige, bescheiden tiener met donker haar. Hij was populair, had veel vrienden en nam deel aan een aantal buitenschoolse activiteiten. 'Hij was besluitvaardig, hij regelde alles direct,' vertelde John Haddon, gepensioneerd docent Duits.⁷

Hoewel Walton een computerlokaal had met de modellen uit die vroege dagen (Acorns, BBC Micros en een van de fameuze ZX Spectrums van Clive Sinclair), was dat geen plek waar Jony zich thuis voelde, misschien vanwege zijn dyslexie. De computers van die tijd moesten worden geprogrammeerd, stap voor stap, met een oplichtende cursor op de commandoregel.⁸

De Wildwood Christian Fellowship, een niet aan een bepaald kerkgenootschap verbonden evangelische organisatie die in een plaatselijk buurthuis bijeenkomsten organiseerde, bood Jonathan, samen met andere muzikanten die hij daar had leren kennen, een manier om zich creatief te uiten. 'Hij drumde in een band die zich de White Ravens noemde,' herinnerde Chris Kimberley zich, die tegelijkertijd op Walton High School zat. 'De andere leden van de band waren een stuk ouder. Ze speelden voornamelijk rustige rockmuziek in kerken.'⁹

Tekenen en ontwerpen boden een ander noodzakelijk alternatief voor de theoretische onderwerpen en Jony liet al vroeg blijken talent te hebben als tekenaar en vormgever. De relatie met zijn vader bleef een bron van inspiratie. 'Mijn vader kon uitstekend iets met zijn handen maken,' vertelde Jonathan toen hij volwassen was. 'Hij maakte meubels, zilveren voorwerpen en hij wist precies hoe je dat moest doen.'¹⁰

Met Kerstmis gaf Mike Ive zijn zoon een zeer persoonlijk cadeau: onbeperkte toegang tot zijn werkplaats. Met niemand in de buurt kon Jony, met behulp van zijn vader, doen en laten wat hij wilde. 'Zijn kerstcadeau aan mij was één dag in zijn werkplaats op school, tijdens de kerstvakantie, als er verder niemand in het gebouw was, zodat ik kon maken wat ik ook maar kon bedenken.'¹¹ De enige voorwaarde was dat Jony zelf tekende wat hij wilde maken. 'Ik heb altijd de schoonheid ingezien van de dingen die je met je handen maakt,' vertelde Jony aan Walter Isaacson, de biograaf van Steve Jobs. 'Ik heb geleerd dat het allerbelangrijkste de zorg is die je ergens aan besteedt. Ik heb er een hekel aan als een product niet de zorg heeft gekregen die het verdient.'

Mike Ive nam zijn zoon ook mee naar ontwerpstudio's en -scholen in en rond Londen. Een memorabele gebeurtenis speelde zich af tijdens een bezoek aan een auto-ontwerper in Londen. 'Daar realiseerde ik me dat beeldhouwen op industriële schaal interessant genoeg was om me de rest van mijn leven mee bezig te houden,' vertelde Jonathan later.¹² Rond zijn dertiende wist Jony dat hij 'dingen wilde tekenen en maken', maar wat precies wist hij nog niet. Hij stelde zich voor dat hij van alles ontwierp, van auto's tot producten en van meubels tot juwelen en zelfs boten.

Hoewel je Mike Ives invloed op zijn zoon niet in een getal kunt uitdrukken,

valt die niet te betwisten. Hij is een enorm voorstander van empirisch lesgeven (maken en testen)¹³ en van intuïtief ontwerpen ('bedenk iets en maak het steeds beter').¹⁴ In een PowerPoint-presentatie beschrijft een oudere Ive het 'tekenen en schetsen, praten en discussiëren' als cruciaal in het creatieve proces en hij moedigt iedereen aan om risico's te nemen en benadrukt dat je voortdurend moet realiseren dat ontwerpers het 'ook niet allemaal weten'. Hij moedigt docenten aan om het leerproces goed te laten verlopen door het 'het ontwerpverhaal' te vertellen. Hij vond het essentieel dat jongelui leerden door te zetten, 'zodat er geen enkel moment verloren gaat'. Al deze elementen kun je terugvinden in de ontwikkeling die zijn zoon doormaakt tijdens het ontwerpen van de iMac en iPhone voor Apple.

Jony reed elke dag zelf naar school en arriveerde bij Walton achter het stuur van een kleine Fiat 500 die hij Mabel noemde. In het begin van de jaren tachtig droegen veel postpunk- en gothiciëners in Groot-Brittannië zwarte kleren en Jony was geen uitzondering. Met zijn lange zwarte haar, 'geboetseerd' tot centimeters hoge spikes leek hij op Robert Smith van de populaire band The Cure, maar dan zonder de zwart omrande ogen. Jony's haar had zulke hoge stekels dat ze door het dak van zijn Fiat werden geplet en daarom reed hij met zijn dak open. Leraren herinneren zich ook nog zijn feloranje Fiat die het schoolplein op kwam rijden met die plukken haar uit het dak.

Auto's waren toen, net als nu, belangrijk voor Jony. Zijn vader en hij restaureerden een vintage 'frogeye' Austin-Healey Sprite met bolvormige koplampen, die als een paar wijd geopende ogen uit de carrosserie opdoemden. Hoewel het sportwagentje er merkwaardig uitzag, gaven die ogen de tweezitter een benaderbaar, menselijk uiterlijk. Ook het ontwerp was intrigerend, omdat de Sprite een semizelfdragende constructie had, wat zoveel wil zeggen dat de buitenkant van de auto het gewicht van de wagen droeg.

Op school begon Jonathans ontwerptalent te ontluiken. Schoolvriend en ontwerpstudent Jeremy Dunn, herinnerde zich een slimme klok die Jony had gemaakt. Uitgevoerd in gematteerd zwart, met zwarte wijzers en zonder cijfers zorgde het ontwerp ervoor dat hij op elke manier kon worden opgehangen. Hoewel hij in hout was uitgevoerd, was de zwarte afwerking zo perfect dat zijn vrienden niet konden zien van welk materiaal hij was gemaakt.¹⁵

In verband met een mogelijke universitaire studie begon Jony zich voor te bereiden op het algemene toelatingsexamen voor de universiteit in het Verenigd Koninkrijk. Zijn eerste keuze lag bij Industrieel Ontwerpen, toen een tweejarige opleiding. In het eerste jaar bestudeerden de studenten het karakter en de eigenschappen van vrijwel elk materiaal, van hout tot metaal en van plastic tot stof. De gedachte hierachter was om de studenten de gelegenheid te geven ideeën te ontwikkelen en praktische vaardigheden te leren, om die toe te

passen in het tweede jaar, dat academischer was en zich concentreerde rond een groot project.

‘Het was erg praktisch,’ herinnerde Craig Mounsey zich, een ontwerper die samen met Jony deze opleiding volgde. ‘We leerden dingen maken en tegelijkertijd werden we onderwezen in de techniek van het ontwerpen.’¹⁶

Jony maakte prachtige dingen en hij kon vreselijk goed tekenen. Zijn docenten herinneren zich dat ze nog nooit zo’n goede student van die leeftijd hadden gezien. ‘Zijn grafische werk was briljant,’ zei Dave Whiting, een docent van de faculteit die Jonathan jaren onderwees in ontwerp en technologie. ‘Hij schetste zijn ontwerpen op bruin handgeschept papier met zwarte en witte pennen, een zeer effectieve en nieuwe manier van werken. Hij had een andere manier om ideeën te presenteren. Zijn ideeën waren verrassend, innovatief en verfrissend.’¹⁷

Jony was zo goed,’ voegde Whiting eraan toe, ‘dat we veel van hem leerden, gewoon door naar zijn werk te kijken.’

Jony was niet alleen bedreven in het maken van dingen, maar ook exceptioneel goed in het communiceren van zijn ideeën. ‘Hij deed dingen die anderen niet deden,’ vertelde Whiting. ‘Als je ontwerper bent, moet je in staat zijn jouw ideeën over te brengen op niet-ontwerpers. Misschien zijn dat mensen die je betalen of die de productie gaan verzorgen en die moet je enthousiast maken voor het product en zijn mogelijkheden. Jony kon dat.’

Zijn docenten zagen hoe perfect zijn werk was en sommige van zijn tekeningen en schetsen werden opgehangen in de kamer van de rector. Whiting: ‘Het waren uitsneden van kerken, van bogen en details van instortende kerkgebouwen en ruïnes. Het waren zeer realistische potloodtekeningen en aquarellen.’ Toen de rectorkamer aan het eind van de jaren tachtig opnieuw werd ingericht, zijn de tekeningen verdwenen, maar men bleef zich zijn talent herinneren. Whiting zei ooit in een interview: ‘Ik heb weleens gehoord dat Jonathan verklaarde dat hij niet goed kon tekenen, maar dat is niet waar.’

Jony zag, zelfs toen hij nog jong was, het belang in van de vorm en de details van een product. Hij ontwierp bijvoorbeeld mobiele telefoons die dun en zeer gedetailleerd waren, net als de huidige telefoons, ook al zat hij toen nog op school. Zijn interesse in telefoons was niet slechts de liefhebberij van een puber. Hij bleef later in zijn opleiding ook nieuwe telefoons ontwerpen (en natuurlijk bij Apple).

Voor zijn tweedejaarsproject koos Jony voor het ontwerpen van een overheadprojector. Studenten Industrieel Ontwerpen waren verplicht om eerst ideeën te ontwikkelen, deze verder uit te werken, presentatietekeningen te maken en schaalmodellen te bouwen en, als het enigszins mogelijk was, het eigenlijke product te vervaardigen. Het ging een stuk verder dan een theoretisch verhaal op papier, het was een volledig ontwerpproces, van concept tot het uiteindelijke product.

Voor het project moest ook marktonderzoek worden gedaan. Jony wist dat toentertijd overheadprojectors op zo'n beetje alle scholen en bedrijven werden gebruikt. Ze stonden op de tafel van een docent en er werden transparante sheets mee geprojecteerd op muur of schoolbord. De alomtegenwoordige machines waren groot en onhandig, maar Jony vond, nadat hij onderzoek had gedaan, dat er een markt was voor een draagbaar model.

Hij ontwierp een lichte overheadprojector die je in een matzwarte koffer met knalgroen beslag kon vouwen. Hij was makkelijk draagbaar en zag er erg modern uit, in tegenstelling tot de lompe, niet te tillen overheadprojectors van die tijd, die altijd vast boven op een tafel stonden.

Als het deksel van de koffer werd geopend, zag je een fresnellens met daarachter een lamp. Net als bij een traditionele overheadprojector werden er transparante sheets op een scherm gelegd, die via een serie spiegels en een vergrootglas op een muur werden geprojecteerd.

Ralph Tabberer, een vriend van Mike Ive die ook docent was, weet nog dat hij onder de indruk was toen hij de draagbare overheadprojector voor de eerste keer zag. 'De bewegende delen waren zo knap in elkaar gezet dat hij zich bijna met een zucht ontvouwde. Ik herkende het ongepolijste talent dat Jonathan ons hier liet zien.'

De docenten op Walton waren zeer te spreken over Jony's project en besloten het, samen met die van een aantal andere studenten, in te sturen voor een nationale wedstrijd. Dat jaar werd de Young Engineer of the Year Award gesponsord door de British Design Council en de jury werd gevormd door de wereldberoemde architect en interieurontwerper Terence Conran. Voor de eerste ronde moesten de deelnemers foto's en tekeningen insturen. Daaruit werden de interessantste ontwerpen gekozen, die doorgingen naar de volgende ronde.

Jony's draagbare overheadprojector werd tot de tweede ronde toegelaten. Voordat hij zijn overheadprojector instuurde voor de tweede ronde demonteerde Jony hem nog een keer helemaal om hem schoon te maken en te polijsten. Bij het weer in elkaar zetten monteerde hij per ongeluk de lens achterstevoren. Het gevolg was dat in plaats van een helder beeld te verspreiden, de fresnellens het licht alle kanten op liet schijnen, waardoor het geprojecteerde beeld onleesbaar werd. Zoals hij hem had ingestuurd, kon je niets met het apparaat en de jury wees zijn ontwerp af. Maar toch was het een goed idee. Hoewel hij niet won, kwamen er kort daarna draagbare overheadprojectors op de markt die veel weg hadden van zijn ontwerp.

Een bijzondere sponsoring

Op zijn zestiende begon Jony's talent op te vallen in de ontwerpwereld.

Philip J. Gray, de managing director van het toonaangevende Londense ont-

werpbureau Roberts Weaver Group, kwam voor het eerst met Jony's werk in aanraking tijdens een congres voor docenten.

Mike Ive, in zijn rol als *Her Majesty's chief inspector for design*, organiseerde een later jaarlijks terugkerend congres om te promoten dat industriële vormgeving op elke school in Groot-Brittannië zou worden onderwezen. Phil Gray zou die avond de belangrijkste spreker zijn en toen hij aankwam zag hij Jony's werk voor het eerst.

In de congresruimte was een kleine zaal ingericht met ontwerpen van een aantal middelbare scholieren. Onder de tentoongestelde projecten zat ook werk van Jony. Gray werd onmiddellijk getroffen door Jony's schetsen van tandenborstels. Veel later herinnerde Gray zich nog 'de fijne lijnen in potlood en houtskool' en 'de kwaliteit van de analyse en het denkproces' in het werk van de jonge student industriële vormgeving.

'Zijn werk was opvallend volwassen voor iemand van zestien of zeventien,' vertelde Gray. 'Ik zei: "Wat een uitzonderlijk talent." Mike merkte op: "Het is leuk dat je dat zegt, ze zijn van mijn zoon Jony."'18

Een paar dagen later bezochten vader en zoon Gray op het kantoor van de Roberts Weaver Group in het centrum van Londen. Tijdens de lunch gaf Gray Jony advies over naar welke universiteit hij zou moeten gaan. 'Ik deed hem wat aanbevelingen,' herinnerde Gray zich. Hij raadde hem sterk Newcastle Polytechnic aan.

Tijdens de lunch stelde Mike Ive hem ook een brutale vraag: zou het bedrijf van Gray Jony's universitaire opleiding willen sponsoren? Als tegenprestatie voor een jaarlijkse toelage (vier jaar een bedrag van £ 1.500) beloofde Jony dat hij na afloop van zijn studie voor hem zou komen werken. Nu was sponsoring in die tijd erg ongewoon, maar Gray stemde in.

'Jony is de enige persoon die ik in mijn tijd bij RWG heb gesponsord. We hadden wel stagiaires die tijdens de zomervakantie bij ons kwamen werken, maar Jony was de enige student die we sponsorden. Het kostte geen moeite om de andere directieleden te overtuigen om dit te doen, omdat zijn talent duidelijk was.'

Hoewel de indruk kan bestaan dat Mike zijn zoon richting een ontwerpcarrière dirigeerde, was dat volgens Gray niet het geval. Volgens hem reageerde Mike alleen maar op de steeds groter wordende obsessie van zijn zoon voor ontwerpen. 'Mike gebruikte zijn positie om in contact te komen met de groten uit de wereld van de vormgeving en hij hoopte dat dit ook ten voordele van zijn zoon zou zijn,' zei Gray en hij voegde daaraan toe dat 'Jony ook heel goede praktische vaardigheden had. Zowel vader als zoon was erg gedreven. De liefde voor ontwerpen zat gewoon in hun genen.'19

In de daaropvolgende jaren kreeg Gray vaker de gelegenheid om vader en zoon te observeren. 'Ze leken erg op elkaar, verlegen maar erg gedreven en ze

kregen altijd zonder gedoe dingen voor elkaar,' zei hij. 'Ik kan me geen enkele stemverheffing herinneren! In mijn herinnering was er altijd een glimlach en het was prettig om in hun omgeving te zijn, er viel geen onvertogen woord. Mike was zichtbaar trots, maar er werd nooit over gesproken. Het komt niet vaak voor, maar talent en bescheidenheid kunnen samengaan.'

De invloed van zijn vader was zowel zichtbaar in Jony's temperament als in hun gezamenlijke passie voor ontwerpen. 'Mike Ive was een erg enthousiast persoon die hield van wat hij deed,' vertelde Gray. 'Hij zat vol energie en wilde erg graag dat zijn zoon zou slagen. Hij was een zorgzame vader die graag wilde dat zijn zoon alle mogelijke kansen kreeg om een succesvol ontwerper te worden.'

In zijn jaren op Walton High School koos Jony ervoor om op de universiteit niet alleen industriële vormgeving te studeren, maar ook scheikunde en natuurkunde en dat zie je niet vaak bij een op de kunsten georiënteerde student. Toen hij in 1985 zijn diploma op Walton haalde, had hij voor alle drie zijn hoofdvakken het maximale cijfer. Zijn harde werken in de afgelopen twee jaar had zich uitbetaald, want het is niet makkelijk om met zo'n cijferlijst te slagen: volgens gegevens van de Britse regering behoorde hij hiermee tot de beste 12 procent van alle scholieren in Groot-Brittannië.²⁰

Met deze lijst was hij in staat geweest om zich op Oxford of Cambridge aan te melden, de best aangeschreven universiteiten in het Verenigd Koninkrijk. Omdat hij belangstelling had voor autodesign oriënteerde hij zich ook op het Central Saint Martins College of Arts and Design in Londen, een van de best aangeschreven kunst- en ontwerpopleidingen in de wereld. Maar toen hij daar op bezoek ging, bleek het een omgeving waarin hij zich niet thuis voelde. Jony vond de andere studenten, zoals hij het zelf omschreef 'veel te maf. Je hoorde ze de hele tijd vroemvroem-geluiden maken als ze zaten te tekenen.'²¹

Met zijn examenresultaten en zijn duidelijk aanwezige talent kon Jony kiezen. Hij deed ten slotte dat wat Phil Gray had geadviseerd en besloot naar Newcastle Polytechnic te gaan in het noorden van Engeland. Industriële vormgeving zou zijn vak worden.